

Skall rysskrediten höjas?

Den utmaning Dagens Nyheter riktat till regeringspressen att bryta tystnaden kring rysskrediten har på några håll besvarats. Vad som sagts är emellertid i sitt dunkla försvar för regeringens största missgrepp inte ägnat att lugna, utan att oroa.

I Morgon-Tidningen består svaret — som så ofta i liknande fall — av påståenden som på en gång går förbi sakfrågan och är totalt oriktiga. Tidningen svarar nämligen med att hänvisa till en artikel i Dagens Nyheter som förordar livligare handel med Ryssland än före kriget. Vid denna åsikt står naturligtvis Dagens Nyheter i princip fast — men det skall vara fråga om handel mellan två likaberättigade parter, inte om en tribut i kreditens form. Sedan debatten började i juni 1946 har Dagens Nyheter oavlättligt och systematiskt kritiserat rysskrediten — detta söker nu regeringspressen fördölja, sedan den under lång tid beskyllt tidningen för bristande uppskattning av regeringens "mästerverk".

Svaret i Ny Tid är mer sakligt och samtidigt mer oroande. Först presterar Ny Tid en kostlig motivering för de redan genom avtal med svenska företag fastställda krediterna, omkring 280 miljoner. Ingen har dragit åt några håll i svängremmen för det beloppets skull, skrivs det. Detta är oriktigt, ty redan nu har stora summor utgivits för leveranserna till Ryssland, bland annat i form av inköp i USA av maskiner som behövs för tillverkningen av de varor som utlovats. Många tiotal miljoner har gått åt på det sättet. Att redan dessa summor är påfrestande för det svenska folkhushållet framgår av att svårigheter möter för import av exempelvis kaffe och bensin för ännu mindre belopp. Självfallet kan ingen säga att det hålet i svängremmen drogs in på grund av rysskrediten, det hålet på grund av regeringens misstag i fråga om exporten av pappersmassa, det hålet på grund av underlåtenheten att hejda inflationen — men vi vet alla att svängremmen måst dras in och att ryssavtalet varit ett av skälen härtill. Man jämför Ny Tids undanflykter med Aftontidningens ord att vi skall fullfölja ryssavtalet, för det leder ändå inte till verklig svält i Sverige.

Den andra försvarslinjen är lika svag. "Varför skulle man

över huvud taget få dra åt håll för att man gör affärer mot öster, men inte när man gör affärer mot väster." Den synpunkten är obetalbar. När man har ont om pengar och ändå lånar ut pengar får man dra åt svängremmen — det gäller vår handel eller rättare våra leveranser öster ut. När man köper och säljer mot kontant betalning eller rent av får lån i ett beträngt läge är det till fördel — det gäller vår handel väster ut. Märk att vår redan fixerade kredit till Ryssland är lika stor som den summa vi får låna enligt Marshallplanen. Hur stor skall inte argumentnöden vara för att framkalla sådana svar som de nu nämnda?

Men Ny Tid går längre. "Ryssleveranserna kan i ett givet läge bli av rätt stort värde, om leveranserna kan öka. Om en sysselsättningskris uppstår, kan det vara värdefullt att ha vissa leveranser på den östra marknaden garanterade." Den tankegången är pricken över i. För det första förespås "sysselsättningskris" i Sverige — ett vackert namn för arbetslöshet. För det andra sägs, ett resonemang som dess bättre inte syns till på två år, att arbetslöshet i Sverige skall bemästras genom en höjning av krediten till Ryssland. Denna kredit skall alltså eventuellt stiga från de 280 miljoner kronor som redan avtalats till de 1.000 miljoner som förutsågs i november 1946. Det är ett nätt perspektiv.

Ett av socialdemokratins största organ kräver alltså att den arbetslöshet som tidningen väntar skall mötas med ökning av leveranserna på kredit till Ryssland, inte med produktion för det svenska folkhushållet eller med ökning av vår kontant betalade export väster ut.

... för sin uppåtning general Douglas att han som befälhavare i övre Norrland under beredskapstiden funnit en trupp av landsortssoldater vara "lugna" motståndskraftigare och i "någon också pliktövning" (grupp), som kom till Sverige där levnadsstandard är väsentligt högre än i Sverige. Detta fälla så bestämda och detaljerade omdömen om hela befolkningsgrupper är närmast komprometterande; efter ingående sociologiska undersökningar brukar forskarna stå skeptiska till dylika generaliseringar. I jämförelse med Freytag-Loringhoven, Fergusson och Wavell kan general Douglas i varje fall inte göra anspråk på någon utslagsgivande auktoritet.

General Douglas antyder vidare att de amerikanska trupperna skulle ha varit jämförelsevis föga stridsdugliga; det underförstås att detta skulle ha stått i samband med USA:s höga levnadsstandard. Som bevis tjänar ett uttalande av Hanson Baldwin i skriften *The Price of Power* (s. 134). Baldwin är sedan kriget känd för sin kritiska och pessimistiska inställning till USA:s militära prestationer; typiskt är att han förklarade att landstigningen i Normandie inte kunde lyckas. Hur orimligt långt Baldwin går i sin negativism framgår av att han i det av general Douglas citerade uttrandat påstår att amerikanerna haft mindre kampvilja än sina fiender; skulle alltså de italienska soldaterna ha visat större mod än de amerikanska? Bland de många arbeten där de amerikanska prestationerna får lysande lovord må nämnas Wavells nyssnämnda bok, *Luftmarskalken Harris Bomber Command* (s. 246, amerikanerna var "de tappreste bland de tappra") och den kanadensiske korrespondenten Shapiros *They Left the Back Door Open* (s. 97 f.). Men det har därjämte betonats att den amerikanske soldaten bestämt reagerar mot disciplinfanatiker av den typ som utbildats bl. a. i den tyska armén (jfr t. ex. Shulman, *Defeat in the West*, s. 12 f.).

Men bortsett från alla dessa uttalanden, är det ej uppenbart för envar att general Douglas sats eller satsar är orimliga? Enligt desamma borde, för att blott ta några exempel, italienare och portugiser såsom lantfolk vara överlägsna tyskar, engelsmän och skandinaver; de allra bästa soldaterna skulle, strängt taget, vara att finna hos vilda, efterblivna och på en låg standard levande folk. Detta är nonsens, ingenting annat, och egentligen behövs inte ett citat eller en källhänvisning för att tillbakavisa dylika fantasier.

Slutligen, enligt general Douglas var general Patton ett föredöme just i disciplinfrågor. Han "räkade visserligen vid ett par observerade tillfällen på grund av sitt livliga temperament förgå sig", men eljest var han utmärkt som militär utbildare och högt uppuren av sina underlydande. General Pattons så lätt berörda förlöpnings bestod i själva verket i att han två gånger med en veckas mellanrum slog sjuka soldater — den oerhörda skandalen ledde till att Patton måste be om ursäkt inför hela sin armé. I övrigt bör nämnas att Pattons råa jargong och hans brutala uppträdande gång efter annan ådrog honom den skarpaste kritik; som exempel på hans uttrycksätt tjänar orden att de amerikanska tankens "skulle smörjas med tyskar" "skulle smörjas med tyskar". Hans i stort sett beundrande biograf Well-lard (*The Man in a Helmet*, s. 95) omtalar att det efter fälttåget på Sicilien "utan överdriit påstods att 50.000 infanterisoldater längtade att få skjuta honom" på grund av hans disciplinraseri.

Det sagda må vara tillräckligt för belysning av hur general Douglas — under fyra år chef för den svenska armén — söker "ge dem av Dagens Nyheter läsare som är intresserade av saksaker tillfälle att ta del av vissa sakliga synpunkter".